

BARE MJUKE PAKKER UNDER
TREET

Unga og jeg får det vi ønsker oss til jul. Tone får det hun fortjener.

Det har ikke vært noe spesielt bra år. Vent, la meg ta det en gang til. Det har vært et drittår. 33 har aldri vært en bra alder for en mann. De spikret Jesus opp på et kors, sjøl kom jeg hjem bare for å finne at Tone hadde skiftet lås i inngangsdøra og ikke tenkte å gi meg noen ny nøkkel. Ja, ok, det var hennes hus. Arv etter foreldra og alt det der. Og kanskje var det slik at vi aldri bodde sammen, vi bare delte det samme huset. Kanskje kan jeg skylde meg sjøl fordi jeg aldri leide henne ned det kjerkegolvet hun maste om i begynnelsen. Men uansett, alle platene og bøkene mine var fortsatt igjen der inne, og ikke minst – unga: Thorbjørn og Turid. Seks og fire.

Til å begynne med sa Tone at det var fordi jeg var altfor mye borte, at jeg så unga for lite. Men du verden hvor selektive kvinnfolk kan være når det gjelder hva de vil huske. Ok, jeg reiste mye – i helgene. Trålte Østlandet og spilte for flere mennesker med filthatter og flanelleskjorter enn jeg strengt tatt bryr meg om å huske. Men jeg betalte husleia og avdraga på bilen. Dessuten hadde jeg stort sett fri ukedagene. Fram til Thorbjørn begynte på skolen var han hjemme fra barnehagen hver onsdag, og Turid hadde halv plass.

Den første kvelden på hybelen blei jeg stående og se meg sjøl i speilet. Tenkte at Tone muligens hadde rett? Kanskje hadde jeg ikke all verden å vise til. Boots og jeans var min måte å pynte meg på. Det mest imponerende på CV-en var en singel som ikke engang kvalifiserte til norsktoppen. Jeg tenkte på å få meg jobb som musikkklærer, faste dager og penger rett inn på kontoen en gang i måneden. Det er bare det at når kvinnfolk begynner å snakke om at du bør forandre deg, er det allerede for seint. Ingen er mer fremmed enn ei dame du har delt seng med som skal jule seg interessant for en ny mann. Det var akkurat dét som slo meg etter at jeg hadde ringt hjem – eller til Tone – foran en jobb i Trøgstad.

– Jeg har truffet en ny mann, Lars Roar med H, sa Tone.

– Hæ?

– Lars Roar med H. Han skriver Roar med H: H-r-o-a-r, stavet Tone.

– Med H? sa jeg.

– Han er ny på jobben. Det sa bare pang. Jeg kunne gifte meg på dagen, sa Tone, og så kom det en masse preik hun kunne spart til venninnene. Jeg hadde ikke noe ønske om å bli venninne med Tone og snakke fortrolig om Lars Roar med H, og det fortalte jeg henne. Det var da ting begynte å akselerere.

Plutselig blei jeg en farlig mann. Tone følte seg truet.

Rart i grunnen, hos politiet satt jeg en gang i flere timer mens russera tok livet av familien min én etter én. Pappa, mamma og lillesøster.

«Hva ville du gjort, da,» spurte politibetjenten, «hvis noen forsøkte å drepe faren din og du hadde et gevær?»

«Ingenting,» sa jeg. «Jeg tror ikke på å bruke våpen eller vold.»

«Hva om noen voldtok mora di mens søstera di ventet på tur?»

«Ingenting. Jeg ville ikke gjort noen ting!»

Det var det jeg sa. Selvfølgelig visste politibetjenten like godt som meg at det var jug, men jeg ble allikevel klassifisert som pasifist og slapp militæret. I alle åra etterpå kan jeg med hånda på hjertet si at jeg aldri har gått tilbake på noe i det avhøret, men for all del, det har vært ganske lett så lenge russera har holdt seg på riktig side av Pasvikdalen.

Da jeg kom for å hente tinga mine, var unga hos svi-germor, og Tone oppførte seg som om det var jeg som hadde dratt. Det er mulig det var noe jeg ikke skjønnte, at det er en slags psykologi i slike ting jeg ikke heilt har fått med meg. En slags fornektelsesmekanisme.

For henne var det i hvert fall lettere å snakke om alle kveldene jeg hadde brukt på å synge «Guitar Town» enn å svare på hva den nye barberhøvelen gjorde på badet. Det verste var at det sto en jævla undulat i et bur på kjøkkenet. Jeg spurte om den var unga sin. Hun sa hun passet den mens Lars Roar med H var på kurs. Jeg grøsset litt for åpenlyst. Gjorde ingenting for å skjule hva jeg syntes om en fyr som liker å ha fugler i bur. Det var da Tone stakk høl på alt som hadde vært mellom oss, det var da hun lot orda begynne å renne ut av sekken. Og ja, det endte med at jeg tok tak i henne, tok tak i skuldra og ristet, bare for å stenge av talestrømmen, for å slippe å høre henne lette den dårlige samvittighe-ten sin, slippe å se mora til unga mine snakke ansiktet kantete og stramt. Kanskje skulle jeg slått. Ja, jeg ang-rer nesten på at jeg ikke gjorde det. Det ville fått samme utfallet uansett.

Nå har jeg ikke sett Thorbjørn og Turid på sju uker og i dag er det julaften. Tone har sagt at jeg kanskje

skal få levere gavene til unga en gang i romjula. Hun skal ringe nærmere.

Rytmeseksjonen min og jeg har spilt jula inn på Eben Ezer. Jeg tenkte på unga heile tida. På hånda til Turid som pleide å skru seg til som en mutter rundt pekefingeren min når vi var ute og gikk. Thorbjørn som alltid kom på mi side av senga når han hadde mareritt.

Forstanderen i menigheten, han alle kaller Tordenskiold, kommer bort til meg etterpå. Han har hørt at ting ikke er så bra. Lurer på hvor jeg skal feire jul.

– Sammen med unga, svarer jeg.

– Så bra, sier Tordenskiold. – Kanskje det ordner seg til det bedre.

– Ja, sier jeg. – Alt vil bli bra nå.

Ute blir jeg stående og røyke en sigarett med bassisten og trommeslageren. Ved sida av oss står julekrybba. Tordenskiold og ungdommene har overgått seg sjøl i år. Figurene har nesten legemsstørrelse og ser veldig levende ut.

Det er bra gutter jeg spiller med. Vi har holdt sammen i over ti år. For dem er det en hobby. Bassisten jobber på apotek, trommeslageren er journalist i lokal-avisa. Det er han som har funnet ut at Tone, unga og Lars Roar med H skal være på Skogli i kveld. Vi ønsker hverandre god jul, og bassisten stikker til meg pakka jeg har bedt om.

Det har lavet ned over Skogli i heile dag, og i tussmørket ser husene langs veien ut som spisse, kantete snølykter. I de fleste hagene er utebelysningen tent i alt fra grantrær og furuer til rosehekker og dokkestuer. Vinden og snødrevet får lyskjedene til å blinke, og jeg føler meg på drift, som jeg står på et skipsdekk og ser inn mot land, så finner frontlysene mine igjen refleks-

tapen på brøytepinnene og jeg blinker meg oppover mot huset vårt. Huset til Tone.

Jeg parkerer på nedsida av låven. Veit jeg satser alt på ett kort. Lukker igjen øya og ber en liten bønn idet jeg skyver opp døra til det gamle grisehuset. *Same procedure as last year, Miss Sophie? Same procedure as every year, James!* Kjære, kjære Gud, se til meg som liten er. Jeg åpner øya. Julenissekostymet og maska henger på vegg. Jeg kan skimte sekken med pakker borte ved møkkagluggen. Jeg tenner lommelykta og stiller inn på den smaleste lysstråla. Finner pakkene fra Lars Hroar til Turid og Thorbjørn. Slipper dem ut gjennom gluggen, legger mine egne oppi sekken og tar på meg nisse-drakta og maska, slik jeg har gjort de fem siste åra. Jeg plukker den lille, brune flaska fram fra pakka jeg fikk på Eben Ezer, drar kluten ut av lomma og sjekker at korken lar seg åpne. Så er det bare å vente.

Jeg tenker på dagen vi kjøpte nissekostymet på Spargrisen i Charlottenberg. Vi hadde tre bæreposer fulle av kjøtt, og såpass over kvoten med vin og øl at vi tok bakveiene ut av EU.

Det var Thorbjørns andre jul, og da vi kom hjem, jeg tror det var lille julaften, skulle jeg bare prøve drakta. Tone var akkurat ferdig med å amme Thorbjørn og hadde lagt ham ned i vogga da jeg kom spradende inn i stua som en mannekeng. Jeg veit ærlig talt ikke hvordan det skjedde, eller hvem som tok det første skrittet, men plutselig hadde hun vippet meg fram av de røde, vide buksene og vi var i gang midt på stuegolvet foran det upyntede treet. Det er det nærmeste jeg noen gang har vært eksperimentell sex. Et øyeblikk blei jeg fylt av en forferdelig fornemmelse av at jeg kom til å bli kvalt inne i nissemaska, så begynte hun å gli under meg på en måte hun aldri hadde gjort før og alt blei bare bevegelse.

Etterpå var vi skamfulle begge to, men vi lo neste dag da vi forsøkte å lime nytt skjegg på maska. Siden den kvelden har han som kommer med pakkene hjemme hos oss, minnet mer om en bukkeskjegget bassist i et grungeband enn Mannen fra Nordpolen.

Det smeller i utgangsdøra, jeg skrur korken av flaska, tømmer en skvett på kluten og er klar. Har øvd meg hjemme. Veit akkurat hva jeg skal gjøre. Tar kluten i venstrehånda slik at jeg kan holde med høyra. Det tok meg litt tid å tenke ut det, men det er veldig logisk i grunnen. Jeg er høyrehendt, og har mest krefter i den armen. Det eneste jeg ikke har heilt kontroll på, er størrelsen til Lars Roar med H. Er han mye lengre eller lavere enn meg, kan det bli vanskelig å få tak.

Han er nesten akkurat like høy som meg. Jeg tar ham idet han slår på lyset. Han spreller med en gang, klarer å vri på huet, men det er akkurat som han gir opp når han ser hvem som overfaller ham. Lars Roar med H er som en ørret. En ørret gir seg liksom over når du får dratt den opp av vannet. En abbor fortsetter å spelle heilt til nakken blir knekt. Jeg har alltid likt abbor best. Ørret er oppskrytt.

Etter at han er blitt heilt rolig, legger jeg ham i stabilt sideleie på høyballene som fortsatt ligger her. Breier over ham de gamle soveposene Thorbjørn og jeg brukte da vi overnattet her i vår. Et øyeblikk blir jeg stående med henda rundt halsen hans. Teller langsomt til ti mens jeg lurer på hvordan det vil føles å klemme til. Jeg løfter maska litt vekk fra ansiktet, venter til hjertet slår normalt igjen før jeg løfter opp sekken og åpner døra. Ute har det sluttet å snø. Jeg tenker på en linje fra en svensk sang. «Nu släcker Gud, nu tänder vi. Nu slutar fångad, börjar fri.» Det er motsatt, tenker jeg. «Nu släcker vi, nu tänder Gud,» men det andre pas-

ser bra. Jeg er over gårdsplassen, opp trappa og inn døra.

«Ho ho ho, er det noen snille barn her,» brummer jeg. Lukta av ribbefett og surkål trenger gjennom nissemaska, og minner meg på at jeg ikke har spist siden lunsj. Det føles som magen er hulet ut med en skje.

Thorbjørn kommer løpende med et jublende ja og kaster seg rundt beinet mitt som han skulle takle meg. Turid er mer reservert og blir stående og tygge på den ene fletta i døråpningen til stua. Jeg setter meg ned på kne og finner fram en av pakkene jeg har kjøpt til henne. Tror kanskje det er Mummihuset.

«Er det du som er Turid?» sier jeg og må hoste, uvant med å snakke i et så djupt stemmeleie.

Hun nikker.

«Hjelperne mine har fortalt at du har vært veldig snill i år,» sier jeg, og hun kommer bort og gir meg en klem akkurat idet Tone stikker huet ut av stua og tar et bilde.

«Men, hei, nissefar!» sier hun. «Det ser ut som du har gått langt i dag, vil du ikke bli med inn i stua og hvile deg litt?»

«Jo takk,» sier jeg og får tårer i øya da Turid tar meg i hånda. Thorbjørn tar tak bakerst i sekken, og som et trehodet troll bukserer vi oss innover i huset. Juletreet står midt mellom vinduene i stedet for i hjørnet, og mammas adventstjerne som pleide å henge i vinduet, er byttet ut med en elektrisk lysestake, ellers ser det ut akkurat som sist jeg feiret jul her.

Tone blir litt perpleks da Turid pakker ut Mummihuset, og jeg forter meg å gi dattera mi en av hennes pakker. En mjuk en. Sikkert noe fornuftig. Thorbjørn har revet papiret av ei bok om Davy Crockett, og jeg passer på at han også får noe fra mammaen sin. Mange

sier at Thorbjørn er en tro kopi av meg da jeg begynte på skolen. Det er slike ting jeg aldri har lagt så godt merke til tidligere, men nå ser jeg tydelig at han har samme farge på håret og en slik verv som får luggen til å reise seg som et horn i panna.

Det som virkelig gjør det, det som gjør at jeg må klype meg sjøl i låret for ikke å grine høyt, er at jeg ikke veit om jeg noen gang får oppleve dette igjen. Og når Turid har tint opp så mye at hun kommer bort og setter seg hos meg, ønsker jeg at Gud kunne blåse ut lyset mitt. Her i kveld. Nå. At han bare kunne hente meg hjem. At han kunne gi sjelen min vinger og la meg sveve av gårde som en Betlehems-engel, opp til mamma, bestefar, Johnny Cash og alle andre som har gått den gylne stigen før meg. Men Gud gir ikke sjelen min vinger. Ikke nå. Turid hopper ned fra fanget mitt, og da jeg reiser meg fra stolen, blir varmen fra henne igjen på låret mitt som jeg skulle være en vegg og hun sola.

Jeg veit at jeg vil huske dette øyeblikket heile livet. Dette er noe jeg vil ta med meg ned i furuboksen. Uansett hva som skjer videre, så har jeg klart å stjele barna mine tilbake i noen minutter på julaften. Være den faren jeg alltid har vært. Det er noe å sette på trekorset jeg skal ligge under. «Han ga alt for sine barn.»

Jeg går inn på kjøkkenet. Tone holder på å røre i riskremen. Jeg tar rundt henne bakfra, gleder meg over at pølsa rundt livet har vokst, og da jeg klemmer brøsta, kan jeg sverge på at de har begynt å henge aldri så lite. Hun snur seg rundt, tunga som et rått kjøttstykke over tenna da hun stikker hånda ned i nissebuksa mi.

– Senere, nissefar, sier hun, og jeg bare nikker. Føler ingenting. Det kunne like gjerne vært en lege som holdt rundt ballene mine.

– Nissefar må på do, sier jeg, og Tone smiler.

Jeg forter meg opp i andre. Huker til meg buret med undulaten som står på et bord ved foten av trappa. Åpner buret og klarer å få tak i fuglen. Inne på badet finner jeg en teiprull i medisinskapet, og langsomt og metodisk limer jeg vingene fast til kroppen. Noe som ikke er lett. Undulaten spreller og hogger meg flere ganger i fingrene, men til slutt er den forsvarlig teipet. Jeg åpner lokket til do og slipper fuglen nedi. Undulaten forsøker å klore seg opp, men får ikke tak i det glatte porselenet og blir liggende og flyte med beina rett i været. Jeg drar i spaken. Øya til fuglen som store, umalte pepperkorn idet den blir trukket ned.

I stua klemmer jeg unga lenger enn jeg burde. Tone kommer ut fra kjøkkenet, jeg brummer at jeg må videre og er ute av døra – ute av livene deres igjen.

I grisehuset huker jeg med meg Lars Roar med H. Vipper ham over skuldra og legger bylten i baksetet på Chevyen. Hadde egentlig tenkt å sette på ham nissedrakta først, men tar ikke sjansen på at Tone skal komme ut. Jeg slipper på nedover mot Skogli sentrum. Stopper i mørket bak den nedlagte skifabrikken. Plunderer litt med å få satt drakta på Lars Roar med H og får plutselige panikkstikk fordi jeg tror han er død. Så kjenner jeg at pulsen slår jevnt. Han sover bare. Han vil sove til langt over frokosten på juledagen. Foran Eben Ezer stopper jeg og drar ham ut av bilen. Bort til krybba. Må flytte litt på Josef og det ene eselet før jeg får plassert ham med høyrearmen rundt Jesusbarnet. Sjekker for siste gang at han ikke har noen id-papirer på seg, så tømmer jeg litt vodka i munnen hans, men er påpasselig med at alt renner ut igjen slik at han ikke blir kvalt. Jeg dynker nissedrakta med noen solide klunker, går over gårdsplassen og setter meg inn i Chevyen. Dytter en cd

inn i spilleren. «*Hey pretty baby, are you ready for me, it's your good rockin' daddy down from Tennessee.*» Slår nummeret til politiet og skrur ned volumet da jeg kommer gjennom.

– Det ligger en full mann og sover i julekrybba foran Eben Ezer på Skogli. Jeg tror han må pumpes, sier jeg, legger på og bänner gassen bortover mot Sverige. Over meg henger de blinkende lyskorsene fra flya i luftkorridoren over Gardermoen. Jeg tenker noe om at jeg er glad jeg ikke er en av de tre vise menn. At det er så mange lys i dag. At det er så mange måter å gå seg vill på.